

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**



НЕЛПОВИЧ (БОЙКО) ГАЛИНА ІГОРІВНА

УДК 340.13

**ЮРИДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ ЯК ЗАСІБ СТРУКТУРУВАННЯ
ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Івано-Франківськ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Львівському державному університеті внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник

доктор юридичних наук, доцент,
Заслужений діяч науки і техніки України

Шутак Ілля Дмитрович,

Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького,
професор кафедри теорії та історії держави і права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України, академік НАПрН України

Онщенко Наталія Миколаївна,

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України,
завідувач відділу теорії держави і права;

кандидат юридичних наук, доцент

Легін Людмила Михайлівна,

Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 3

Захист відбудеться «26» травня 2017 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 20.149.01 в Івано-Франківському університеті права імені Короля
Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Є. Коновальця, 35

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського університету
права імені Короля Данила Галицького за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Є. Коновальця, 35

Автореферат розісланий «25» квітня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



Р.В. Зварич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Під час масштабних суспільно-політичних змін в Україні, що виражаються у проведенні правових реформ, юридична конструкція підноситься на рівень проблематики, безпосередньо пов'язаної з вирішенням актуальних завдань правового регулювання.

У вітчизняному правознавстві все інтенсивніше проявляється інтерес до вивчення юридичної конструкції. Це стосується переважно галузевих, а не загальнотеоретичних напрямків дослідження. Новітні розробки, як правило, сконцентровані на аналізі та оцінці вбудованих в українську дійсність юридичних конструкцій. За межами обговорення залишаються загальні питання про сутність та ефективність функціонування юридичних конструкцій. Недостатньо розробленими є правила й засади юридичного конструювання, принципи структурної організації, способи «перенесення» з однієї правової системи (галузі) в іншу, механізми функціонування та взаємодії юридичних конструкцій.

Проблематика формування юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації пов'язана з концептуальними питаннями розвитку права. На процес дослідження юридичної конструкції поширюється весь алгоритм вивчення, який характерний для більш загальних питань правотворчості. Специфічні риси юридичної конструкції як самостійного правового явища визначаються її властивостями.

Виходячи з викладеного, теоретична розробка питань юридичної конструкції представляється актуальною з точки зору як юридичної практики, так і теорії права.

Деякі аспекти юридичної конструкції та конструювання отримали певне висвітлення в працях представників галузевих юридичних наук та фахівців з теорії права. До наведеної когорти дослідників належать: С. Алексєєв, В. Бабаєв, О. Балинська, О. Беляєва, Ж.-Л. Бержель, Х. Бехруз, Г. Борисов, М. Великанова, О. Волошенюк, О. Головка, І. Григор'єва, О. Зайчук, Н. Оніщенко, С. Муромцев, К. Панько, І. Погрібний, Д. Пономар'єв, М. Сергєєва-Лебітан, О. Скакун, І. Скірський, В. Толстик та ін.

Крім того, це і філософські праці, над якими працювали: В. Горохов, Т. Дридзе, В. Дубовицький, С. Мезенцев, М. Розов, М. Хайдеггер, К. Ясперс та ін., а також праці з методології науки, авторами яких стали: Я. Братівник, Р. Лукіч, В. Ст'юпін, Е. Юдін та ін.

Дослідження у галузі юридичної техніки проводили: Ю. Арзамасов, В. Баранов, Т. Васильєва, М. Давидова, Р. Ієрінг, Я. Наконечний, А. Нашиц, Д. Керімов, Ю. Кім, В. Ковальський, І. Козінцев, В. Лазарєв, Л. Легін, А. Лисюткін, Д. Лизлов, В. Картухін, М. Марченко, А. Нематов, В. Нерсисянц, П. Рабінович, В. Риндюк, Ю. Тихомиров, В. Червонюк, І. Шутак, М. Юков та ін.

Питання юридичної мови та письма розробляли: А. Александров, І. Онищук, В. Савицький та ін.

Дослідженню власне юридичної конструкції приділяли чималу увагу: М. Болдирєв, М. Вартофський, С. Васильєв, М. Глушкова, Ю. Гревцов,

С. Денисов, Т. Доценко, А. Дутко, О. Зінченко, С. Івашевський, Л. Ісаєва, О. Купцова, Р. Мамедов, М. Немитіна, Д. Пономарьов, М. Тарасов, В. Трофимов, В. Чевичелов, А. Черданцев та ін.

Вивченню правового мислення та логіки своєї праці присвятили І. Андриюшко, Г. Врігт, Д. Зиков, А. Івін, А. Кененов, О. Ковалевич, Е. Лисанюк, А. Никифоров, Г. Чернобель, В. Малахов, В. Пошкявичус, В. Сирих та ін.

Попри наукові досягнення згаданих дослідників, теоретичні засади юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації в наукових джерелах є недостатньо вивчені, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено в контексті науково-дослідної роботи Львівського державного університету внутрішніх справ за напрямом «Філософсько-правові та теоретично-історичні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (державний реєстраційний номер 0109U007855), а також узагальнення позитивних результатів вивчення закордонного досвіду під час опрацювання визначальних аспектів комплексної теми за напрямом «Проблеми реформування правової системи України» (державний реєстраційний номер 0109U007853).

Мета і завдання дослідження. *Мета роботи* – комплексно на загальнотеоретичному рівні дослідити поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації, з'ясувати його сутність, функції та значення для юридичної науки й практики.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі *завдання*:

- здійснити аналіз еволюції ідеї юридичної конструкції в системі розвитку права;
- з'ясувати різні трактування поняття «юридична конструкція» та запропонувати власне тлумачення даного терміна;
- розглянути значення юридичної конструкції як особливої процедури правотворчості та засобу юридичної техніки;
- висвітлити різні підходи до розуміння логіко-мисленнєвої сутності юридичної конструкції;
- визначити значення та розкрити зміст функцій юридичної конструкції;
- систематизувати правила юридичного конструювання й структурування правової інформації;
- виявити взаємозв'язок юридичної конструкції та правового мислення;
- обґрунтувати логіку конструювання норми права та структурування правової інформації;
- сформулювати рекомендації щодо вдосконалення найбільш поширених конструкцій українського законодавства.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що складаються в процесі розвитку теорії юридичної конструкції.

Предмет дослідження – юридична конструкція як засіб структурування правової інформації.

Методи дослідження. Вірогідність і теоретично-практичне обґрунтування дослідження забезпечено за допомогою комплексу загальнонаукових та

спеціально-наукових методів, вибір яких зумовлений конкретними цілями та завданнями, сформульованими в роботі, а також низкою новітніх методів наукового пізнання.

Праця заснована на використанні як загальнонаукових методів: історичного, формально-логічного, нормативно-правового та порівняльно-правового аналізу (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 3.2), так і спеціальних методів: конкретно-соціологічного, статистичного, системного та структурно-функціонального аналізу (підрозділи 2.2, 2.3, 2.4, 3.2). У дисертації використовувався також діалектичний метод дослідження як основний спосіб об'єктивного й всебічного пізнання дійсності. За допомогою діалектичного методу всебічно досліджено поняття, функції, значення юридичної конструкції та її взаємозв'язок з матеріальними й культурно-моральними чинниками (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1).

Наукову обробку літературних джерел здійснено за допомогою застосування формально-логічного методу, а також встановлено взаємозв'язок юридичної конструкції та правового мислення, досліджено логіку конструювання норми права та структурування правової інформації (підрозділи 1.1, 3.4). Застосування методу системного та структурно-функціонального аналізу дозволило виокремити ключові критерії класифікації юридичних конструкцій, здійснити загальнотеоретичну характеристику функцій юридичної конструкції (підрозділи 1.2, 2.2, 2.3, 2.4).

Аналіз текстів нормативно-правових актів, роз'яснення їхнього внутрішнього змісту здійснено за допомогою герменевтично-правового методу (підрозділи 2.1, 3.2, 3.4). Завдяки формально-юридичному (юридико-технічному методу) сформульовано визначення поняття «юридична конструкція як засіб структурування правової інформації», забезпечено логічність і несуперечливість викладу тексту дисертації (підрозділи 1.2, 3.1, 3.3).

За допомогою методу семантичного тлумачення визначено зміст поняття «юридична конструкція» (підрозділи 1.2, 2.1, 3.1). На основі структурного аналізу розкрито будову юридичної конструкції, виявлено зв'язки між її елементами, досліджено внутрішню структуру кожного з них (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4).

Наукова новизна одержаних результатів. Дана праця є першим комплексним загальнотеоретичним дослідженням юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації.

Елементи наукової новизни містяться в положеннях, висновках та рекомендаціях, наведених у роботі, зокрема:

уперше:

- виявлено особливості правової сутності юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації, що полягають у її юридико-практичному значенні та вираженні в системі норм права;
- сформульовано визначення поняття юридична конструкція як засіб структурування правової інформації – це прийом юридичної техніки, модель інформаційних відносин, спосіб юридичного мислення, регулятивна схема та сконструйований юридичний інструмент поєднання елементів норм права з

метою виконання функцій впорядкування, структурування та організації суспільних відносин;

- виокремлено техніко-юридичну, гносеолого-методологічну та концептуальну функції юридичних конструкцій;

- сформовано пропозиції для Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя щодо законопроекту «Про нормативно-правові акти» (№ 7409 від 1 грудня 2010 р.);

удосконалено:

- низку положень щодо системи прийомів конструювання та структурування правової інформації, зокрема: побудови абстракцій, що замінюють собою в юридичному мисленні хаотичну масу матеріалу; логіко-розумового створення юридичних понять, які організують правові засоби та забезпечують ефективність правового регулювання; покращення процесів правотворчості та правозастосування;

- правила юридичного конструювання та структурування правової інформації з метою забезпечення смислової єдності нормативно-правового акта, його єдиної смислової спрямованості, цілісності та системності необхідних зв'язків між складовими частинами норми права як вихідної одиниці системи права;

- положення про взаємозв'язок юридичного конструювання та правового мислення, що приводить в дію механізм права;

- юридичні засоби дослідження права за допомогою юридичної конструкції як спеціального засобу юридичної техніки;

- правила юридичного конструювання та структурування правової інформації, а саме: логічне викладення норм права, точність і визначеність юридичної форми, компактне викладення норм права, системне викладення норм права, директивність і офіційність, спокій і неупередженість;

дістало подальший розвиток:

- інтерпретація юридичних конструкцій в контексті проблем методу юридичного дослідження та специфіки юридичного мислення;

- доктринальний (розкриття поняття юридичної конструкції як одного з найважливіших прийомів юридичної техніки) та правотворчий (впровадження теоретичних конструкцій у сферу практичної діяльності) підходи до сутності юридичної конструкції;

- обґрунтування необхідності вдосконалення конструктивних елементів моделі інформаційних суспільних відносин – юридичної інформації та норм права;

- засоби підвищення якості юридичного конструювання, які ґрунтуються на професійному освоєнні учасниками правотворчого процесу інструментарію юридичної техніки та введенні в сучасну юридичну освіту дисципліни «Юридична техніка».

Практичне значення одержаних результатів тісно пов'язане з актуальністю вибраної теми, визначається науковою новизною й полягає в можливості їх застосування з науковою, навчальною, прикладною метою.

Сформульовані й обґрунтовані в дисертації висновки та пропозиції сприятимуть вдосконаленню техніко-юридичної якості чинного законодавчого масиву та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній роботі* – для поглиблення знань про теорію юридичної техніки як змістовної частини юридичної діяльності та самостійної наукової дисципліни в системі юриспруденції, розвитку базових концепцій теоретичного правознавства;

– *правотворчій сфері* – для формування єдиних правил, прийомів способів і засобів створення нормативно-правових актів;

– *правовиховній сфері* – для підвищення рівня правової культури, правосвідомості населення;

– *практичній діяльності* – для підвищення якості прийнятих в Україні нормативно-правових актів;

– *навчальному процесі* – для вдосконалення викладання навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Історія вчень про державу й право», «Філософія права», вивчення «Юридичної техніки» як однієї з базових навчальних дисциплін у рамках вищої юридичної освіти з метою формування практичних навичок професійної юридичної діяльності.

Окрім того, теоретичні та практичні напрацювання за темою дисертації запроваджені для використання у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» (довідка про впровадження від 11 грудня 2015 р.); Національного університету «Острозька академія» (акт про впровадження від 16 грудня 2015 р.); Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (акт про впровадження від 29 грудня 2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Теоретичні висновки та практичні рекомендації дослідження сформульовано на основі авторського переосмислення питань юридичної конструкції. У співавторстві опубліковано дві наукові статті, в яких авторська участь здобувача становить 50 % і стосується безпосереднього формулювання визначення поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації та дослідження логічних засад юридичного конструювання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи обговорювалися та одержали схвалення на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, конституційного та міжнародного права Львівського державного університету внутрішніх справ, де було виконано дисертацію (протокол № 11 від 19 квітня 2017 р.). Отримані узагальнення та висновки апробовано під час виступів на науково-практичних заходах, зокрема: на II Міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (31 березня 2011 р., м. Запоріжжя); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми державотворення та правотворення в Україні» (17 лютого 2012 р., м. Львів.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (25 квітня 2012 р., м. Львів); Науково-практичній інтернет-конференції «Правове

регулювання суспільства та проблеми теорії держави і права» (28 березня – 01 квітня 2011 р., м. Івано-Франківськ); II Регіональному круглому столі «Проблеми державотворення та правотворення в Україні» (18 лютого 2011 р., м. Львів); Звітній науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (30 вересня 2011 р., м. Львів); Звітній науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (17 жовтня 2014 р., м. Львів).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації відображено у 14 наукових публікаціях: 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, 2 статті в іноземних виданнях та 8 публікацій у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Відповідно до мети, завдань і предмета дослідження робота включає анотацію, список публікацій здобувача за темою дисертації, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, що об'єднують 12 підрозділів, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг роботи становить 223 сторінки, з них 194 – основний текст, 23 – список використаних джерел (224 найменування), 6 – додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; зазначено про її наукову розробленість; визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про їхню апробацію та опублікування.

Розділ 1 «Доктринальні засади юридичної конструкції в системі права» розкриває стан наукового вивчення юридичної конструкції, поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації, доктринальний та правотворчий підходи до визначення юридичної конструкції, юридичну конструкцію в системі техніко-юридичного інструментарію.

У *підрозділі 1.1 «Стан наукового вивчення юридичної конструкції»* здійснено аналіз джерел за темою дослідження. Інтерес до історії існування феномена юридичної конструкції та його осмислення у правознавстві показує, що юридична конструкція до певної міри іманентна праву на будь-якій стадії його розвитку та генетично притаманна догматичному правознавству. Юридична конструкція виражає особливості правового мислення.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної юриспруденції відбулася актуалізація тематики юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації. Це обумовлено історичною необхідністю оновлення та перегляду вихідних принципів ставлення до позитивного права як соціального регулятора, що має власну логіку будови та функціонування.

Розвиток сучасного українського суспільства у відповідності з принципами демократизму та верховенства права роблять необхідним звернення до питання про специфіку правового мислення і його засобів, різновидом яких є юридичні

конструкції. Окремі сегменти досліджуваної проблеми отримали певне висвітлення в працях представників, як галузевих юридичних наук, так і фахівців з теорії права.

У підрозділі 1.2 «*Поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації*» з'ясовано, що в рамках теоретичного відношення до юридичної техніки було осмислено та розкрито саме поняття юридичної конструкції як одного з найважливіших її прийомів.

Поняття юридичної конструкції тісно пов'язане з поняттям про інформацію. Узагальнена в подібних конструкціях правова інформація здатна бути методологічним інструментом при осмисленні юридичною наукою й практикою відповідних явищ державно-правової дійсності.

У підрозділі 1.3 «*Доктринальний та правотворчий підходи до визначення юридичної конструкції*» зауважено, що в догматичній і науково-позитивістській інтерпретаціях юридичне конструювання – це прийом побудови абстракцій, що замінюють собою в юридичному мисленні хаотичну масу конкретного матеріалу. В рамках догматичного трактування таким конкретним матеріалом виступає масив приписів позитивного права, на базі якого розташовуються поняття, які усувають його різноманіття та генетичну стихійність. У рамках же науково-позитивістського трактування конкретним матеріалом виступають не юридичні норми, а фактично складені юридичні відносини.

Різниця двох сформованих теоретичних трактувань юридичної конструкції обумовлена специфікою розуміння власне юридичного мислення, що викликає та вибудовує ці абстракції. З точки зору догматики юридичне мислення, утворене, структуроване юридичними конструкціями, впорядковує норми права для того, щоб полегшити їх застосування на практиці при юридичній кваліфікації фактичних ситуацій та визначенні правового статусу учасників таких ситуацій. З точки зору науково-позитивістського підходу до права, юридичне мислення покликане забезпечити пізнання права як явища, тобто виявити ті приховані закони, за якими воно існує.

У підрозділі 1.4 «*Юридична конструкція в системі техніко-юридичного інструментарію*» з'ясовано, що розуміння феномену юридичної конструкції в правознавстві нерозривно пов'язане зі сприйняттям феномену юридичного мислення. Боротьба ідеї самостійності юридичного мислення та протилежної ідеї його типовості утворюють логіку зміни поглядів на значення юридичної конструкції.

Юридичну конструкцію доцільно розглядати в двох площинах: процесуальній і статичній. З точки зору процесуального аналізу юридичну конструкцію можна визначити як логіко-розумовий прийом створення юридичних понять (юридичних конструкцій у статиці), які прямо (безпосередньо) сприймаються і використовуються юридичною практикою, системним чином організовують правові засоби в рамках механізму правового регулювання, забезпечують системність дії позитивного права й ефективність правового регулювання. З точки зору статики юридична конструкція як продукт процесу (діяльності) – це поняття, за допомогою якого правові засоби раціонально

структуруються та виступають єдиним механізмом правового регулювання. За допомогою юридичної конструкції впорядковуються процеси правотворчості та правозастосування.

Розділ 2 «Структурно-функціональні аспекти юридичної конструкції» розкриває юридичну конструкцію як результат правотворчості, а також її техніко-юридичну, гносеолого-методологічну та концептуальну функції.

У підрозділі 2.1 *«Юридична конструкція як результат правотворчості»* зауважено, що під час формування юридичної конструкції в дію вступає власне правотворчий процес, який будується за певними принципами і здійснюється згідно з регламентними процедурами. Юридична конструкція – це особлива процедура правотворчості. Правотворчість є віддзеркаленням соціального нормативного регулювання у правовій сфері, а юридична конструкція слугує техніко-юридичним засобом побудови нормативного матеріалу. Юридична конструкція забезпечує нормам права логічну стрункість, обумовлює послідовність їх викладу, визначає зв'язок між нормами права, сприяє повному, чіткому врегулюванню суспільних відносин.

З'ясовано, що до техніко-юридичних критеріїв точності юридичних конструкцій належать: чіткість, недвозначність визначення термінів; відсутність у тексті нормативно-правових актів багатозначних термінів; позитивність формул, які використовуються; неприпустимість застосування дієслівно-невизначених конструкцій у безособових реченнях; неприпустимість використання без подальшого пояснення слів: «нерідко», «інші», «у разі необхідності».

У підрозділі 2.2 *«Техніко-юридична функція юридичної конструкції»* виокремлено дві іманентних функції юридичної конструкції: юридико-технічну і концептуальну. Разом з тим, юридичній конструкції іманентно притаманні властивості інформативності та нормативності. Їх можна вважати закономірними проявами єдиної сутності юридичних конструкцій. Необхідно відзначити при цьому, що функції і властивості юридичної конструкції не проявляються окремо, а є взаємопов'язаними, оскільки виражають єдину сутність.

Всі конкретні юридичні конструкції існують лише остільки, оскільки вони виявляють свою природу в функціях і властивостях. Застосування юридичної конструкції націлює законодавця на те, щоб з достатньою повнотою регламентувати всі її елементи.

У підрозділі 2.3 *«Гносеолого-методологічна функція юридичної конструкції»* встановлено, що існує єдина юридична конструкція, яка використовується в різних цілях, здійснює різні функції: гносеологічну і нормативну. Розрізнення юридичних конструкцій як нормативних і теоретичних проводиться в залежності від плану їх розгляду та звернення до відповідних функцій. Якщо юридична конструкція виражається, наприклад, в організації нормативного матеріалу та є фактором певного регулятивного впливу, то її слід розцінювати як нормативну. Якщо та ж конструкція використовується в гносеологічному відношенні, то вона інтерпретується як теоретична. З методологічних позицій вбачаються і деякі додаткові можливості такого підходу до проблеми. Насамперед – щодо розрізнення нормативної юридичної конструкції як елемента власного змісту

позитивного права та юридичної конструкції як одиниці юридичного мислення, методу дослідження.

Сформульовано дефініцію теоретичної конструкції як засобу побудови нормативного матеріалу, до якого звертається законодавець. Теоретична конструкція розглядається як модель, на підставі якої законодавець будує реальну нормативну юридичну конструкцію.

У підрозділі 2.4 «*Концептуальна функція юридичної конструкції*» показано, що концептуальна функція юридичної конструкції виражається в трьох основних напрямках: створення юридичного знання, його розвитку (збільшення) і трансляції. Юридична конструкція забезпечує можливість утворення знання внаслідок того, що вона є засобом і механізмом перероблення емпіричного різноманіття норм позитивного права в абстракції. Завдяки трансформації норм права в абстракції самі ці норми, часто суперечливі та незрозумілі за змістом, стають тим матеріалом, на який можуть бути поширені правила й закони впорядкувального теоретичного мислення.

Юридичні конструкції як поняття сприяють інтелектуальному оволодінню правом у процесі юридичної освіти та подоланню проблеми зміни змісту історично-конкретного позитивного права. Позитивне право розглядається в ході навчання як позитивне вираження системи понять, тобто конструкцій. У зв'язку з цим внесення відповідних змін до законодавства не може змінити вже побудовану систему понять, якщо тільки ці зміни не носять настільки істотного характеру, що доводиться створювати нові поняття. В даному випадку такі новостворені поняття вбудовуються у вже сформовану систему, що також полегшує їх засвоєння.

Розділ 3 «Логіко-мовні вимоги до побудови юридичної конструкції» охоплює питання про правила юридичного конструювання та структурування правової інформації, взаємозв'язок між юридичною конструкцією, правовим мисленням та аналітичною юриспруденцією, лінгвістичні правила юридичного конструювання та структурування правової інформації, логіку конструювання норми права та структурування правової інформації.

У підрозділі 3.1 «*Правила юридичного конструювання та структурування правової інформації*» показано, що вдало оформлені конструкції являють собою ясні рецепти, застосування яких цілком технологічне, і результат застосування яких передбачуваний. Конструювання в завершеній конструкції залишається тільки результатом. Його процес закінчується і майже ніколи не може бути однозначно побачений у самій завершеній конструкції.

Систематизовано правила юридичного конструювання та структурування правової інформації, до яких відносяться: 1) регулятивна норма підкріплюється охоронною нормою; 2) матеріальна норма підкріплюється процесуальною; 3) проголошення прав супроводжується закріпленням обов'язків відповідних суб'єктів, які забезпечують їх реалізацію; 4) побудові юридичної конструкції притаманна послідовність, повнота та несуперечливість; 5) юридична конструкція збігається з позитивним матеріалом; 6) юридичні конструкції перебувають у системній єдності та узгоджуються як в самих собі, так і між собою; 7) чим простіша конструкція, тим вона досконаліша.

Під час юридичного конструювання використовується метод моделювання. Наукова модель у загальному вигляді може розумітися як мисленнєвий образ. Такий рівень узагальнення різко понижує евристичні можливості теоретичного моделювання. Теоретична модель цілковито «копіює» не сам об'єкт, а тільки деякі його властивості. Тому, якщо б вдалося модельно представити об'єкт зі всіма його властивостями, то ми отримали б не модель об'єкта, а його копію.

У підрозділі 3.2 «Взаємозв'язок між юридичною конструкцією, правовим мисленням та аналітичною юриспруденцією» юридичну конструкцію визначено як розумову форму, спосіб мислення, за допомогою якого структуруються правові засоби, які утворюють цілісний регулятивний механізм. Специфікою і сутністю такого способу мислення є те, що він завжди може отримати пряме регулятивне значення внаслідок вираження в системі норм права та в юридичній практиці. Наведена розумова форма є юридичною конструкцією лише остільки, оскільки вона володіє безпосереднім регулятивним потенціалом.

Ознаками юридичного мислення є: 1) розумове пізнання правових явищ і зв'язків між ними; 2) правові явища в сприйнятті людиною виступають в узагальненій формі; 3) показує істотні властивості правових явищ, без яких право існувати не може; 4) це евристична діяльність людського мозку з віднаходження характерних властивостей, що передбачає наявність практичних знань, умінь і навичок; 5) велика роль відводиться мотивації (наявність правових потреб, інтересів і прагнень) та свободі людини в досягненні поставленої мети.

Юридична конструкція як одиниця юридичного мислення є засобом аналізу позитивного права та методом його дослідження. Правник, користуючись юридичною конструкцією, виокремлює з соціальної дійсності те, що є юридично значущим і, більш того, структурує правову інформацію у відповідні моделі.

У підрозділі 3.3 «Лінгвістичні правила юридичного конструювання та структурування правової інформації» доведено, що ясність, зрозумілість і структурованість юридичної конструкції забезпечується простотою тексту при дотриманні таких лінгвістичних правил: 1) використовувати загальновідомі терміни у загальновідомому значенні; 2) визначати та пояснювати значення найбільш важливих термінів; 3) вживати прості та зрозумілі терміни; 4) не застосовувати складну граматичну будову; 5) нормативний матеріал викладати послідовно та несуперечливо; 6) формулювати норми права чітко та без повторів, зокрема, шляхом використання відсильного і бланкетного способів; 7) структурування правової інформації проводити оптимально змістовно, чітко і лаконічно; 8) не допускати змістовної різнобіжності шляхом використання алогізмів, тавтології, перескакування сенсу; 9) викладати норми права максимально економічно та компактно; 10) не використовувати гіпербол, метафор і алегорій, щоб не допускати пишності, урочистості та пафосу.

У підрозділі 3.4 «Логіка конструювання норми права та структурування правової інформації» встановлено, що норма права, будучи вихідною одиницею системи права, в свою чергу, також є системою, у якій можна віднайти властиві елементи та зв'язки між ними. Проблематика побудови норми права належить, по суті, лише до тих норм, які безпосередньо регулюють поведінку, тобто до

зобов'язальних норм. В юридичній літературі зазначений аспект практично не береться до уваги. До того ж у системі права є й інші види норм, до прикладу, норми-дефініції, норми-принципи тощо.

До логічних вимог конструювання норми права та структурування правової інформації належать: 1) логічна єдність предмета правового регулювання; 2) логічна системність; 3) логічна завершеність; 4) логічна послідовність викладу.

Структура та конструкція будь-якої норми права утворює єдність складових її елементів (гіпотези, диспозиції і санкції). Однак характер цих елементів, їх кількість, розташування, спосіб зв'язку і призначення залежать від виду норм права. Таким чином, розрізняють структуру юридичних вихідних (установчих, відправних) норм і норм-правил поведінки.

ВИСНОВКИ

Розроблені наукові положення й одержані результати роботи сукупно вирішують актуальне наукове завдання, яке полягало у комплексному загальнотеоретичному дослідженні поняття юридичної конструкції, з'ясуванні його сутності, функцій і значення для юридичної науки і практики.

1. Аналіз еволюції ідеї юридичної конструкції в системі розвитку права показав, що історія осмислення юридичної конструкції є історією осмислення правознавством самого себе, своїх принципів і основ. Поняття юридичної конструкції створювалося спеціальним чином в результаті інтелектуальної роботи та в розрахунок на виконання заздалегідь закладеної функції юридичного врегулювання певної галузі суспільних відносин.

Юридична конструкція протистоїть поняттям, створеним в рамках неюридичних дисциплін, але залученим в процесі юридичного регулювання соціальних відносин (приміром, природно-наукові поняття, що використовуються в криміналістиці). Юридична конструкція спочатку і повністю формується в рамках правознавства як феномен, що має штучну природу та відрізняється від таких правових утворень, які складаються в юридичній практиці без спеціальної участі юридичного мислення.

Поняття «юридична конструкція» тісно пов'язане з поняттям «інформація» та «інформаційна взаємодія», які охоплюють сигнальну, лінгвістичну, семантичну, прагматичну та величину фізичного розвитку. Інформація – це характеристика внутрішньої організованості матеріальної системи. Інформація та норми є конструктивними елементами моделі інформаційних (реально-віртуальних) суспільних відносин. Інформація в моделі віртуально-реальних суспільних відносин міститься у якості обґрунтування/виправдання дій членів інформаційного суспільства. Норми – це певним чином логічно вибудована інформація, використання якої тягне виникнення, зміну або припинення відносин.

Інформаційна взаємодія є об'єктом юридичних технологій. Зміст інформації визначається сферою її використання. В державно-правовій сфері суспільства спершу готується інформаційне забезпечення державно-правових процесів, а

потім відбувається технологізація зазначеного виду інформації за допомогою юридичних конструкцій.

2. В процесі дослідження різних трактувань поняття «юридична конструкція» запропоновано визначення юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації, прийому юридичної техніки, моделі інформаційних відносин, способу юридичного мислення, регулятивної схеми та сконструйованого юридичного інструменту поєднання елементів норм права з метою виконання функцій впорядкування, структурування та організації суспільних відносин.

З юридичною технікою співвідносяться такі дисципліни як: праксеологія (наука про правильно організовану, ефективну діяльність), кібернетика (теорія інформації). Зasadничими конструкціями правової інформації є постановка цілей, до яких актуально прямує законодавець та потенційно керовані суб'єкти, які отримують засоби досягнення зазначених цілей. Надзвичайно важливим, з точки зору максимальної оптимізації процесу правового регулювання, є техніко-юридичні аспекти, які показують параметри формалізації телеологічної (цільової) та інструментальної інформації в мові нормативно-правового акта. В особливих логіко-нормативних конструкціях побудови відповідних правових положень виражається специфіка зображення цілей правового регулювання в законодавстві.

Згідно з нашим трактуванням, специфіка і сутність юридичної конструкції як способу мислення така, що вона завжди може отримати пряме регулятивне значення шляхом вираження в системі норм права і в юридичній практиці. Юридична конструкція логічно протиставляється тим поняттям правознавства, які мають гносеологічну природу, тобто були створені для того, щоб проявляти свій потенціал у рамках дослідження. До прикладу, поняття «механізм правового регулювання», «джерело права», «правова держава», «функція права», «структура права», «юридична техніка» тощо не можна визнати юридичними конструкціями, оскільки вони не затребувані юридичною практикою та не можуть бути залучені як конкретні регулятивні засоби. Такі ж поняття, як «угода», «договір», «злочин» – це юридичні конструкції, через те, що вони залучені до юридичної практики. Саме право надає юридичним конструкціям статус конкретних правових регуляторів.

3. Розглянуто значення юридичних конструкцій як особливої процедури правотворчості та засобу юридичної техніки. З'ясовано, що юридична конструкція є одним з важливих елементів правотворчої техніки, способом впорядкування суспільних відносин і надання їм точності й чіткості. Завдяки юридичній конструкції можна теоретично осмислити спочатку неформлену кількість феноменів з метою наступного розподілу їх в законах, у відповідності з чітко сформульованими ідеями. Юридичні конструкції дозволяють ідентифікувати та класифікувати юридичні явища шляхом виявлення їх юридичної природи.

Формалізація «правової ідеї» та процес усвідомлення правотворчих факторів здійснюються в рамках певного способу правотворчості. Суб'єкти соціально-

правового життя діють до певної міри свідомо, підпорядковуючи свою правотворчу активність законам людського розуму.

Завдяки юридичній конструкції норми права набувають логічної стрункості, послідовності викладу та визначеності зв'язку між нормами права. А це сприяє повному, чіткому врегулюванню суспільних відносин та їх елементів. До того ж законодавець спочатку мислить юридичними конструкціями як абстрактними образами побудови нормативного матеріалу, а потім вже – нормами права, які мають більш конкретний характер.

4. Висвітлено різні підходи до розуміння сутності юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації. Основою окремого виду праворозуміння є конкретна юридична теорія, яка має власні підходи та ідеї щодо правових явищ і процесів. Це стосується і юридичної конструкції. Кожній правовій системі притаманні певні форми розуміння цінності права та правотворчості. Юридична конструкція як результат правотворчості більш наближена до континентальної правової системи, а встановлення норми права прецедентом – до англо-саксонської.

Сучасній правовій науці властиве широке та вузьке розуміння юридичної конструкції. Відповідно до першого підходу в якості юридичних конструкцій розглядаються практично всі правові явища, які мають певну структуру та будову – догматичний підхід. Згідно з вузьким правотворчим підходом юридична конструкція – це засіб правотворчої техніки, за допомогою якого здійснюється логічна побудова нормативного матеріалу в межах будь-якої моделі.

Згідно з системним підходом юридична конструкція – це структура, яка виражає взаємозв'язок її складових елементів. Змісту норми права відповідає притаманна тільки їй внутрішня будова, що характеризується єдністю і взаємозв'язком трьох її складових елементів – гіпотези, диспозиції і санкції.

Згідно з інструментальним підходом юридична конструкція розглядається як: юридична модель; метод пізнання права; метод тлумачення права; елемент юридичної «архітектури». Сутність матеріалу неминує диктує специфіку інструмента. Інструментальний підхід полягає в тому, що особа підбирає визначені об'єкти для розумового її впливу на дещо зовнішнє щодо цієї особи задля досягнення цілі.

Згідно з інформаційним підходом юридична конструкція це – модель інформаційних відносин, регулятивна схема та сконструйований юридичний інструмент поєднання елементів норм права з метою впорядкування, структурування та організації суспільних відносин.

Створення конструкцій переслідує мету пошуку кращого способу розуміння і зображення в нормі права надзвичайно складної правової реальності. Особливо важливим в такому процесі є науковий підхід. Конструкція повинна точно та найбільш повно охоплювати норми права.

5. Функція – це такий спосіб прояву властивостей конструкції, при якому конструкція не вступає в суперечність зі своїм призначенням і підтримує своє існування. Під час здійснення невластивої, «чужої» функції, конструкція проявляє свої властивості частково й обмежено.

Функціональна роль юридичних конструкцій виражається в кількох площинах: 1) формулювання юридичних конструкцій є певним показником логічної структури будь-якої галузі права, що демонструє логіку побудови відповідних суспільних відносин; 2) юридичні конструкції несуть певне концептуальне навантаження, що визначає їх тісний взаємозв'язок з основними вихідними напрямками процесу правового регулювання; 3) розвиток системи нормативно закріплених юридичних конструкцій свідчить про високий рівень організації нормативного матеріалу.

Юридична конструкція – гносеологічна категорія, інструмент, засіб пізнання правових явищ. Юридична конструкція слугує методом пізнання права та суспільних відносин, врегульованих ним, репрезентує врегульовані правом суспільні відносини. Тому юридична конструкція є формою зображення дійсності, яка показує суспільні відносини або їх елементи.

Концептуальна функція юридичної конструкції полягає в тому, що будучи логіко-розумовим утворенням, вона підпорядковується всім загальним логічним законам. Це дозволяє створювати юридичні знання «зсередини», тобто шляхом певного співвідношення одних елементів знання (юридичних конструкцій) з іншими за правилами логіки. В результаті юридичні конструкції можуть синтезуватися, конкретизуватися, диференціюватися, узагальнюватися. Інший аспект концептуальної функції полягає в забезпеченні трансляції юридичного знання.

6. Внаслідок систематизації правил юридичного конструювання та структурування правової інформації встановлено, що юридична конструкція передбачає специфічну логічну побудову нормативного матеріалу і структурування правової інформації. Зміст і логіка викладу нормативного тексту, як правило, виступають, з одного боку, результатом правотворчого конструювання, а з іншого – інтерпретаційним і правозастосовним матеріалом для конструювання.

В процесі юридичного конструювання регулятивна норма повинна підкріплюватись охоронною нормою. У протилежному випадку за порушення обов'язків і заборон не наступить юридична відповідальність. Матеріальна норма повинна підкріплюватись процесуальною, інакше виникне трудність при реалізації матеріальних норм. Проголошення прав супроводжується закріпленням обов'язків відповідних суб'єктів, які забезпечують їх реалізацію.

До правил юридичного конструювання відносяться: 1) правило збігу з позитивним матеріалом; 2) правило несуперечності або систематичної єдності; 3) правило юридичної краси. Конструкція як набір елементів являє собою органічну систему. Елементи стосовно до конструкції та один до одного займають відповідні їм місця. Так, основою для об'єднання елементів слугує ідея конструкції. В конструкцію входять ті елементи, які необхідні та достатні для реалізації її ідеї. Основою для відокремлення елементів один від одного слугує виконване ними завдання. Кожен елемент в рамках конструкції виконує самостійне завдання.

7. Доведено, що між юридичною конструкцією та правовим мисленням існує взаємозв'язок. Юридичне конструювання пов'язане з особливостями континентального юридичного мислення, орієнтованого на сприйняття конкретних ситуацій через призму типізованих абстракцій. Вперше поняття юридичної конструкції як артефакту юридичного мислення було розкрито в догматичній традиції саме для того, щоб висловити таким чином ідею специфіки і самостійності юридичного мислення. Юридичне пізнання – це діяльність юридичного мислення, а конструкції лежать в основі юридичних методів аналізу позитивного права.

Юридична конструкція є способом подолання «стихійності» права: позитивно-правові норми перетворюються в принципово інші абстрактні поняття, які «співмірні» з мисленням. Позитивне право стає не стільки системою норм, скільки системою понять, виражених у нормах, по суті, вербалізованих юридичним мисленням у позитивно-правових нормах. Правові категорії створюють своєрідність і якісну визначеність наукового правового мислення та правової ідеології загалом. Сенс вивчення правових категорій полягає в тому, щоб встановити, як і якою мірою наявний набір і структурні зв'язки правових категорій адекватно виражають властивості, зв'язки та суть явищ і відносин правової дійсності, закономірне і необхідне.

Ідея самостійності та значущості юридичного мислення має безпосереднє відношення для створення та існування права. З природи права усувається будь-яка «природність». Право стає артефактом юридичного мислення як специфічного мислення. З точки зору власного змісту права, юридичні конструкції розглядаються як найбільш стабільні («надсоціальні» і, в цьому сенсі, культурні) одиниці права.

Обґрунтовано, що юридичне мислення утворюють такі логічні процеси: ідеалізація; створення юридичних понять та їх розвиток; аналіз епістемологічної природи юридичних понять; детальний аналіз механізмів функціонування в практичній юридичній діяльності та правознавстві.

Оскільки специфіка юридичного мислення формується під час створення юридичних конструкцій, то саме юридичні конструкції визначають професійні стереотипи юридичного мислення. Нормована розумова діяльність вимагає власне професійних одиниць мислення, відповідних понять, схем, моделей тощо. Саме цей план професійного мислення «відповідає» за відтворення професійної діяльності. Нормування юридичного мислення визначається юридичними конструкціями. Формуючись у процесі освоєння юридичних конструкцій та ідеалізації, юридичне мислення не могло не зафіксувати їх у собі як власні одиниці.

8. Ціль правового регулювання в законодавстві виражається за допомогою логіко-нормативних конструкцій побудови відповідних правових положень. У сфері правотворчості використання юридичних конструкцій полегшує формулювання нормативних приписів, надає нормативно-правовим актам чіткість, логічність, послідовність, забезпечує формальну визначеність права. До певної міри, юридичні конструкції обмежують вільний розсуд законодавця,

вимагаючи від нього дотримання законів правової логіки, змушуючи висловлювати свою думку заздалегідь заданими структурами мислення.

Формулювання юридичних конструкцій є певним показником логічної структури будь-якої галузі права, що зображає логіку побудови відповідних суспільних відносин. Юридичні конструкції несуть певне концептуальне навантаження, що визначає їх тісний взаємозв'язок з основними вихідними напрямками процесу правового регулювання.

Основними логічними вимогами конструювання норми права та структурування правової інформації є логічна єдність, логічна системність і завершеність. Логічна системність і завершеність є продовженням логічної єдності норми права. Системність нормативно-правового впливу є запорукою ефективності норми права та передбачає системний характер впливу кожного конкретного нормативно-правового акта.

Вимоги логічної системності і завершеності закону в обов'язковому порядку передбачають викладення в законодавстві всіх трьох елементів норми права: гіпотези, диспозиції та санкції. Закінчене зображення в законодавстві зазначених складових є необхідною умовою дієвості нормативно-правових приписів. Незакінчений, структурно-логічний хибний нормативно-правовий припис впливає на поведінку людей однобічно, некомплексно, фрагментарно, а тому – з недостатньою ефективністю.

9. Сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення конструкцій українського законодавства:

- доопрацювати законопроект «Про нормативно-правові акти» (№ 7409, від 01.12.2010), зокрема ч. 2. ст. 8 «Техніка нормопроєктування та її загальні вимоги» доповнити п. 4: «логічною основою нормативно-правового акта є: чітка послідовність викладу юридичних конструкцій; визначеність предмета правового регулювання; логічна єдність (системність і завершеність); регулювання суспільних відносин в якійсь одній чітко визначеній сфері»;

- скласти єдині правила юридичного конструювання, беручи до уваги міжнародний досвід держав-членів Європейського Союзу, а також законодавства ЄС загалом;

- ввести у навчальний процес спеціальний курс «Техніка юридичного конструювання» для формування умінь і навичок конструювання норм права та структурування правової інформації, вдосконалення правового аналітичного мислення, засвоєння лінгвістичних і логічних правил юридичного конструювання та структурування правової інформації;

- підвищувати ефективність застосування юридичних конструкцій за допомогою способів: 1) гармонізації законодавства України в аспекті її євроінтеграції; 2) спеціального галузевого аналізу проектів нормативно-правових актів з метою виявлення хибних та фіктивних юридичних конструкцій, які негативно впливають на розвиток суспільних відносин; 3) запровадження в правотворчу практику вдалих зразків формулювання та реалізації юридичних конструкцій;

– здійснити порівняльний аналіз юридичних конструкцій українського права і юридичних конструкцій права закордонних держав.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Бойко Г. І. Юридична конструкція як особлива процедура правотворчості / Г. І. Бойко // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2014. – Вип. 27. – Том 1. – С. 15–18.

2. Бойко Г. І. Поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації / Г. І. Бойко, І. Д. Шутак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки», 2014. – Вип. 3. – Т.1. – С. 9–13.

3. Бойко Г. І. Юридична конструкція як засіб юридичної техніки / Г. І. Бойко // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. – Одеса : Юридична література, 2014. – Вип. 73. – С. 7–14.

4. Бойко Г. І. Логіка юридичного конструювання / Г. І. Бойко, І. І. Онищук // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ. – 2015. – № 11. – С. 38–44.

5. Бойко Г. І. Основы исследования и изучения юридических конструкций в теории права / Г. И. Бойко // *Legea și viața*, Octombrie 2014. – S. 11–14.

6. Бойко Г. І. Функціональна сутність юридических конструкцій сквозь призму концептуальних підходів / Г. І. Бойко // Юридический вестник ДГУ, 2014. – № 3. – С. 21–23.

7. Бойко Г. І. Юридичні конструкції та інші елементи юридичної техніки / Г. І. Бойко // Проблеми юридичної науки: філософський, теоретичний та історичний аспекти : Матеріали міжрегіонального круглого столу (14 квітня 2011 р., м. Львів). – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – С. 26–29.

8. Бойко Г. І. Значення юридичних конструкцій / Г. І. Бойко // Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні : тези доповідей учасників звітної наукової конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів (30 вересня 2011 р., м. Львів). – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – С. 12–14.

9. Бойко Г. І. Сутність терміну «юридична техніка» / Г. І. Бойко // Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції у 4-х частинах (31 березня 2011 р., м. Запоріжжя). – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2011. – Ч. 2. – С. 14–16.

10. Бойко Г. І. Сутність юридичних конструкцій / Г. І. Бойко // Проблеми державотворення та правотворення в Україні : Матеріали II Регіонального круглого столу (18 лютого 2011 р., м. Львів). – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – С. 5–7.

11. Бойко Г. І. Юридичні конструкції у сфері правотворчості / Г. І. Бойко // Правове регулювання суспільства та проблеми теорії держави і права : Матеріали науково-практичної інтернет-конференції (28 березня – 01 квітня 2011 р., м. Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ : ПЮІ ДУВС, 2011. – С. 6–9.

12. Бойко Г. І. Роль юридичних конструкцій в процесі тлумачення правових норм / Г. І. Бойко // Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави : Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 квітня 2012 р., м. Львів). – Львів : Навчально-науковий інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», 2012. – Ч. 1. – С. 272–275.

13. Бойко Г. І. Функції юридичних конструкцій / Г. І. Бойко // Проблеми державотворення та правотворення в Україні : тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 лютого 2012 р., м. Львів). – Львів : ЛьвДУВС, 2012. – С. 45–48.

14. Бойко Г. І. До питання про побудову юридичних конструкцій / Г. І. Бойко // Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні : тези доповідей та повідомлень учасників звітної наукової конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів (17 жовтня 2014 р., м. Львів). – Львів : ЛьвДУВС, 2014. – С. 20–25.

АНОТАЦІЯ

Неліпович (Бойко) Г.І. Юридична конструкція як засіб структурування правової інформації. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, Івано-Франківськ, 2017.

Роботу присвячено комплексному загальнотеоретичному дослідженню поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації. З'ясовано сутність, функції та значення юридичної конструкції для юридичної науки й практики.

У межах дослідження доктринальних засад юридичної конструкції в системі права розглянуто стан наукового вивчення юридичної конструкції. Висвітлено доктринальний та правотворчий підходи до визначення юридичної конструкції. Визначено поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації. Розглянуто юридичну конструкцію в системі техніко-юридичного інструментарію. Розкрито техніко-юридичну, гносеолого-методологічну та концептуальну функції юридичних конструкцій.

У рамках дослідження логіко-мовних вимог до побудови юридичної конструкції висвітлено правила юридичного конструювання та структурування правової інформації. Показано взаємозв'язок між юридичною конструкцією, правовим мисленням та аналітичною юриспруденцією. Подано лінгвістичні правила юридичного конструювання та структурування правової інформації. Розкрито логіку конструювання норми права та структурування правової інформації.

Ключові слова: юридична техніка, юридична конструкція, юридичне конструювання, правова інформація, правове мислення, норма права, нормативно-правовий акт, правотворчість, мова права.

АННОТАЦИЯ

Нелипович (Бойко) Г.И. Юридическая конструкция как средство структурирования правовой информации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Ивано-Франковский университет права имени Короля Данила Галицкого, Ивано-Франковск, 2017.

Работа посвящена комплексному общетеоретическому исследованию понятия юридической конструкции как средства структурирования правовой информации. Выяснено сущность, функции и значение юридической конструкции для юридической науки и практики.

В рамках исследования доктринальных основ юридической конструкции в системе права рассмотрено состояние научного изучения юридической конструкции. Освещены доктринальный и правотворческий подходы к определению юридической конструкции. Определено понятие юридической конструкции как средства структурирования правовой информации. Рассмотрено юридическую конструкцию в системе технико-юридического инструментария. Раскрыто технико-юридическую, гносеолого-методологическую и концептуальную функции юридических конструкций.

В рамках исследования логико-языковых требований к построению юридической конструкции освещены правила юридического конструирования и структурирования правовой информации. Показана взаимосвязь между юридической конструкцией, правовым мышлением и аналитической юриспруденцией. Представлены лингвистические правила юридического конструирования и структурирования правовой информации. Раскрыта логика конструирования нормы права и структурирования правовой информации.

Ключевые слова: юридическая техника, юридическая конструкция, юридическое конструирование, правовая информация, правовое мышление, норма права, нормативно-правовой акт, правотворчество, язык права.

SUMMARY

Nelipovych (Boyko) G.I. Legal construction as a tool of structuring legal information. – On rights of a manuscript.

The dissertation is aimed to get a candidate's degree of law with the specialty 12.00.01 – Theory and history of state and law; history of political and legal doctrines. – Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, Ivano-Frankivsk, 2017.

The work is devoted to a comprehensive theoretical examination of the concept of legal constructions as tools of structuring legal information. Clarified the nature, functions and importance of legal construction to legal science and practice.

Within the study doctrinal foundations of legal construction in the legal system the state of the scientific study of legal construction considered. The doctrinal and legislative approaches to the definition of legal construction are revealed. Solved the concept of legal construction as a tool of structuring legal information.

Reviewed legal construction in the system of technical and legal tools. Revealed structural and functional aspects of legal construction, including legal construction as a result of law-making, techno-legal, epistemology-methodological and conceptual features of legal constructions. Within the study of logical-language requirements to build a legal construction lit rules of legal construction and structuring of legal information. It shows the relationship between legal construction, legal thinking and analytic jurisprudence. Presented linguistic rules of legal construction and structuring of legal information. Depicted the logic of constructing the rule of law and structuring of legal information.

The main logic requirements of the norm of law design and structuring of legal information is a logical unity, logical consistency and completeness. Logical consistency and completeness is a continuation of the logical unity of the rule of law. Consistency of regulatory impact is the key to its effectiveness. The system assumes the impact of each individual legal act. Every law should be self-contained complete system, which determines the behavior of individuals and groups. The consistency of his actions indicates the presence of a certain internal structure that aims to arrange, to put in a certain logical stage of the process of legal regulation and to optimize regulatory efficiency.

Logical consistency and completeness of the law involves mandatory details in the legislation of all the three elements of the law: hypothesis, disposition and sanction. Finished reflection in the legislation of all these three components is a necessary condition for the validity of legal regulations dedicated to the expression and the formal consolidation of the norm of law. That's why not necessarily the expression of all three items in a single legal act. Unfinished, structural and logical false normative-legal regulation affects people's behavior is one-sided, fragmentary and because of low efficiency.

Keywords: legal technique, legal construction, legal design, legal information, legal thinking, rule of law, legal act, legislation, law language.